

การปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ Adaptation Process of Disability from Accident*

วิทยา วิสูตรเรืองเดช**

ดร.มานพ แจ่มกระจ่าง***

ดร.คูสิต ขาวเหลือง****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ และหาแนวทางการส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ กลุ่มตัวอย่าง คือ คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ 26 จังหวัดภาคกลาง จำนวน 400 คน และผู้ให้ข้อมูลหลักเป็น ผู้นำระดับนโยบาย นักวิชาการ นายกษมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ตัวแทนคนพิการทางการเคลื่อนไหว กลุ่มญาติของคนพิการทางการเคลื่อนไหว และผู้แทนองค์กรของคนพิการทางการเคลื่อนไหว รวมทั้งสิ้น 24 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ

ผลการวิจัย พบว่า

คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ มีการปรับตัวในระดับมาก โดยปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการปรับตัวในระดับมาก คือ อัตมโนทัศน์ การสนับสนุนทางสังคม การเห็นคุณค่าในตนเอง และการพึ่งพาตนเอง ส่วนการฟื้นฟูสมรรถภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัว คือการพึ่งพาตนเอง ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัว มี 3 ปัจจัย คือ การสนับสนุนทางสังคม การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการเห็นคุณค่าในตนเอง ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัว คือ อัตมโนทัศน์

แนวทางการส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการทางการเคลื่อนไหว เริ่มจากคนพิการ ควรมีความต้องการออกจากการเป็นคนพิการติดเตียง ยอมรับสภาพร่างกายของตนเอง มีความคิดเชิงบวก แสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดองค์กรคนพิการ ระดับครอบครัว ต้องมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของคนพิการ กล้าให้คนพิการออกสู่สังคม อย่าเห็นใจคนพิการแบบผิดวิธี ส่วนสังคม ควรมี การส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อคนพิการ มีต้นแบบของคนพิการที่ประสบความสำเร็จ และลดพฤติกรรม การเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ และหน่วยงานภาครัฐ ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคนพิการ ให้มากที่สุด มีกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีตัวกลางประสานงานระหว่างคนพิการกับสถานประกอบการ เพิ่มการประสานงานระหว่างหน่วยงาน และกระจายข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับคนพิการให้ทั่วถึง

*คุณภีนิพนธ์ปรัชญาคุณภีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

This research aimed to study the Adaptation of the Physical Handicaps effecting from the accident, factors influencing the Adaptation of the Physical Handicaps effecting from the accident and to find the ways to promote and support the Adaptation of the Physical Handicaps effecting from the accident. The Sampling Populations were 400 Physical Handicaps effecting from the accident in 26 Central Provinces of Thailand. The Main Informants were the Policy Leaders, Scholars, President of Thai Handicap Association, Representatives and Relatives of Physical Handicaps and 24 Representatives from Physical Handicap Association. The Analysis of Data was based on Descriptive Research and Structural causal model.

The research revealed that

The Adaptation of the Physical Handicaps effecting from the accident was high. The Causal Factors effected the high level of the Adaptation were Self-Concept, Social Support, Self-Esteem and Self Reliable. The Rehabilitation was moderate. The Direct Factor influenced the Adaptation was Self Reliable. The 3 Indirect Factors were Social Support, the Rehabilitation and Self-Esteem. The Factor in which directly and indirectly influenced the Adaptation was Self-Concept.

The ways to promote and support the Adaptation of the Physical Handicaps effecting from the accident should start with the shifting of the handicaps from the bed, the acceptance of one physical condition, the positive thinking, the acquiring of more knowledge in order to form the organization for the Handicaps. The family sector should have faith in the performance of the Handicaps as well as the courage to let the Handicaps to face with the society, the wrong compassionate toward the handicaps. The Society should promote the positive conception toward the Handicaps, setting good model of successful Handicaps and cease the discrimination toward the Handicaps. The government sector should improve the environment to support the Handicaps as much as possible, organized the Rehabilitation process systematically and continuously, work as mean to cooperate between the Handicaps and organizations, increase cooperation between institutes and spread essential information throughout the Handicaps.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความพิการเป็นลักษณะความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจ ที่เกิดควบคู่กับมนุษย์เป็นระยะเวลาช้านาน สำหรับประเทศไทย จากข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการแห่งชาติ (2556) พบว่าความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย มีจำนวนคนพิการสูงสุด เมื่อเทียบกับความพิการด้านอื่นๆ และมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ ปี พ.ศ. 2540 มีจำนวน

56,984 คน ปี พ.ศ. 2545 มีจำนวน 112,480 คน ปี พ.ศ. 2550 มีจำนวน 233,810 คน และ ปี พ.ศ. 2555 มีจำนวน 600,542 คน อีกทั้งสังคมยังมีทัศนคติและความเชื่อที่ไม่ดีต่อคนพิการ สอดคล้องกับ Takamie (2003) ว่า สังคมไทยยังมีทัศนคติด้านลบต่อคนพิการ ในเชิงให้ตราบาป ลดคุณค่า และความสามารถ เพราะเห็นว่าคนพิการเป็นผู้ที่อ่อนแอ ไม่สมบูรณ์

ทั้งที่ประเทศไทยมีกฎหมายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการมากมาย อาทิ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8-11 พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หรือแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เป็นต้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มคนพิการมักได้รับความเอาใจใส่ไม่มากนัก ทำให้ขาดโอกาสในด้านต่างๆ และระบบการบริการที่รัฐจัดให้สำหรับคนพิการยังไม่สามารถเข้าถึงตัวคนพิการ ระบบรัฐสวัสดิการยังคงกระจุกอยู่ที่เมืองใหญ่ๆ เท่านั้น และมุ่งรักษาความเจ็บป่วยเป็นหลัก ซึ่งตามปกติคนพิการส่วนใหญ่มักจะอยู่ในความดูแลของครอบครัวและชุมชน (สุวิทย์ วิบูลย์ผลประเสริฐ และคณะ, 2540)

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การศึกษาเรื่อง การปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวยังมีอยู่น้อยมากในสังคมไทย ทำให้ข้อมูลที่จะนำไปใช้วางแผนเชิงนโยบาย หรือการนำไปปฏิบัติใช้ ยังไม่มีข้อมูลมากพอ อีกทั้งงานวิจัยในต่างประเทศที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย ยังมีบริบททางสังคม ทั้งด้านทัศนคติ ความเชื่อ วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทาง การเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ โดยเฉพาะคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุในเขตภาคกลาง ที่เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เนื่องจาก ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เขตเมืองมีแหล่งที่มีโรงงานอุตสาหกรรม การจราจรคับคั่ง และจำนวนประชากร ภาคกลางมีมากที่สุดในประเทศไทย (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2556)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลและแนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว เป็นข้อมูลที่สำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงข้อเท็จจริงทางด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคน

พิการทาง การเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ และได้แนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับตัวของ คนพิการทางการเคลื่อนไหวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ
- 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ
- 3 เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ

วิธีดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship Research) ประกอบด้วย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
ประชากร ได้แก่ คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ ในเขตภาคกลาง แบ่งออกเป็น 26 จังหวัด โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้กฎแห่งความชัดเจนที่ Schumacker & Lomax (1996); Hair et al. (1998, อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน
2. เครื่องมือ การหาคุณภาพเครื่องมือ และตัวแปร

2.1 เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ลักษณะที่พักอาศัย ระยะเวลาพิการ อาชีพ รายได้และรายจ่ายที่ต้องใช้แต่ละเดือน

ตอนที่ 2-7 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ

2.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านที่มีความเชี่ยวชาญการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของคำถาม

2.2.2 ความเชื่อมั่น (Reliability) นำไปทดลองใช้กับคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 40 คน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทุกรายด้านมีค่าเท่ากับ 0.99

2.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 ตัวแปรแฝงภายนอก มี 3 ตัวแปร ประกอบด้วย

2.3.1.1 อัดมโนทัศน์ มีตัวแปรที่สังเกต 3 ตัวแปร คือ อัดมโนทัศน์ด้านสัมฤทธิ์ผล อัดมโนทัศน์ด้านการปรับอารมณ์ และอัดมโนทัศน์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.3.1.2 การสนับสนุนทางสังคม มีตัวแปรที่สังเกต 3 ตัวแปร คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านข้อมูล และการสนับสนุนด้านสิ่งของ

2.3.1.3 การฟื้นฟูสมรรถภาพ มีตัวแปรที่สังเกต 3 ตัวแปร คือ การฟื้นฟูสมรรถภาพ

ทางการแพทย์ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ และการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม

2.3.2 ตัวแปรแฝงภายใน มี 3 ตัวแปร ประกอบด้วย

2.3.2.1 การเห็นคุณค่าในตนเอง มีตัวแปรที่สังเกต 4 ตัวแปร คือ ความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ การได้รับความยอมรับจากผู้อื่น การประสบความสำเร็จ และการประเมินคุณค่าของตนเอง

2.3.2.2 การพึ่งพาตนเอง มีตัวแปรที่สังเกต 3 ตัวแปร คือ ความสำเร็จในตนเอง การจัดหาสิ่งของเพื่อตอบสนองความต้องการด้วยตนเอง ความไม่กลัวและการกล้ายืนหยัด

2.3.2.3 การปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ มีตัวแปรที่สังเกต 4 ตัวแปร คือ การปรับตัวด้านกายภาพ การปรับตัวด้านจิตวิทยา การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ และการปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกัน

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในระหว่างเดือนธันวาคม 2556 ถึงมกราคม 2557

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความโด่ง และค่าความเบ้

3.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป LISREL (LISREL version 9.10) ปรับแบบจำลอง และทำการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองสมมุติฐานการวิจัย กับข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง จนผลการทดสอบไม่มีความแตกต่างทางสถิติ

4. การพิจารณาจริยธรรมการวิจัย การศึกษาครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย โดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์แล้ว ในวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2556 ตอนที่ 2 ศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ ประกอบด้วย

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

1.1 ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ

1.2 ผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มคนพิการทางการเคลื่อนไหว กลุ่มญาติคนพิการทางการเคลื่อนไหว และกลุ่มองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือกับคนพิการ

2. เครื่องมือและการหาคูณภาพเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม

2.2 การหาคูณภาพเครื่องมือ เสนอเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาคุณฐิณีพนธ์ตรวจสอบ

ความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้มีความครอบคลุม และความสอดคล้องตามนิยาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม 2557

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เพื่อหาข้อสรุปแนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ โดยการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ในลักษณะองค์รวม

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ สามารถแสดงเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปรับตัวรวม และการปรับตัวแต่ละด้าน

	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
การปรับตัว	4.04	0.76
1. การปรับตัวด้านกายภาพ	4.18	0.78
2. การปรับตัวด้านจิตวิทยา	4.16	0.84
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่	3.89	0.91
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกัน	3.93	0.89

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ

	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อัตมโนทัศน์	3.96	0.74
การสนับสนุนทางสังคม	3.64	0.85
การฟื้นฟูสมรรถภาพ	3.45	1.00
การเห็นคุณค่าในตนเอง	4.03	0.73
การพึ่งพาตนเอง	3.83	0.87

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ

ตัวแปรสาเหตุ	การปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ		
	TE	DE	IE
1 อัตมโนทัศน์	0.42*	0.26*	0.16*
2 การสนับสนุนทางสังคม	1.21*	-	1.21*
3 การฟื้นฟูสมรรถภาพ	0.79*	-	0.79*
4 การเห็นคุณค่าในตนเอง	0.54*	-	0.54*
5 การพึ่งพาตนเอง	0.71*	0.71*	-

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ ปรากฏว่า

1. การสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อการปรับตัวของคนพิการในปัจจุบัน มีความตื่นตัวมากกว่าในอดีต เห็นได้จากสิ่งก่อสร้างต่างๆ การมีพระราชบัญญัติที่ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ แต่คนในสังคมยังไม่เชื่อมั่นศักยภาพของคนพิการ

2. การสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อการปรับตัวของคนพิการในอนาคต เริ่มจากครอบครัวของคนพิการ ต้องกล้าให้คนพิการก้าวออกจากบ้าน จากนั้นคนใน

สังคมควรให้เกียรติและเปิดโอกาสด้านต่างๆให้กับคนพิการ และควรปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับคนพิการ เพื่อให้ คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระได้เช่นเดียวกับคนปกติ

3. แนวทางการส่งเสริมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ปัจจุบันมีความก้าวหน้าและสนับสนุนให้คนพิการมีการปรับตัวได้ดีขึ้น แต่ควรมีการส่งเสริมให้ทั่วถึง มีบริการที่รวดเร็ว ตรงกับความต้องการของคนพิการ 2) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ปัจจุบันยังไม่มีตัวกลางด้านการประสานงานระหว่างคนพิการกับสถานประกอบการ สำหรับกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพ ควรมีการตรวจสอบว่าเมื่อกู้เงินไปประกอบอาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่องและความยั่งยืนของกิจการเป็นอย่างไร อาจมีการเข้าไปแนะนำการเป็นผู้

ประกอบการรายย่อย เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และ 3) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม ควรมีการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้คนพิการสามารถออกมาใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างไม่ลำบาก

4. แนวทางการส่งเสริมให้คนพิการเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง ควรมีตัวอย่างที่ดีและ ชี้ให้เห็นการเห็นถึงอนาคต อาจใช้กระบวนการให้คำปรึกษาแบบเพื่อน (Peer counseling) นอกจากนั้นสถานีวิทย์และโทรทัศน์ ควรเสนอรายการที่แสดงถึงศักยภาพของคนพิการ และแนวคิดของคนพิการต้นแบบ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัวสำหรับคนพิการอื่นๆ

5. แนวทางการส่งเสริมให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเอง คนพิการต้องมีใจที่ต้องการก้าวพ้นจากคนพิการที่อยู่แต่ในบ้าน ออกมาแสดงพลังให้สังคมเห็นว่า เขาสามารถยืนหยัดได้ด้วยพลังในตนเอง มีความคิดเชิงบวก ยอมรับสภาพร่างกายของตนเองได้ ไม่แค้นสาตาของผู้ที่ดูถูกเหยียดหยาม รวมทั้งต้องพยายามแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และมีการรวมกลุ่มคนพิการด้วยกัน เพื่อให้เกิดพลังกลายเป็นองค์กรที่มีธรรมาภิบาล ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนตกผลึกความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวของคนพิการ

6. มาตรการการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการที่มีในปัจจุบัน ถือได้ว่าดีมาก แต่การนำไปใช้และผู้ปฏิบัติ ยังปฏิบัติงานไม่เต็มศักยภาพ ขาดความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน รวมถึงมีข้อระเบียบที่ยุ่งยากในการขอกายอุปกรณ์ อีกทั้งเมื่อได้รับกายอุปกรณ์แล้ว กลับใช้ไม่ได้เต็มที่ เนื่องจากไม่เหมาะสมกับรูปร่างของคนพิการ

7. มาตรการการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการในอนาคต ควรลดขั้นตอนที่ยุ่งยากในการให้บริการ และการโยนงานของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง มีการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับคนพิการ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม จัดสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐาน รวมถึงระบบสวัสดิการทางสังคมให้ได้มาตรฐานเดียวกัน

อภิปรายผลงานวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ ประกอบด้วย

1. อັตมโนทัศน์ มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ และมีผลทางอ้อมผ่านการพึ่งพาตนเอง ทั้งนี้เพราะคนพิการจะปรับตัวได้มากหรือน้อยเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับแรงผลักดันภายในร่างกายและความต้องการที่จะเอาชนะอุปสรรค จึงทำให้เกิดการสร้างความหวังให้กับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับWylie (1961) พบว่า การที่มีอັตมโนทัศน์สูงจะมีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัว

2. การสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ เพราะการสนับสนุนทางสังคมเป็นแรงผลักดันภายนอกที่ส่งเสริมให้คนพิการปรับตัวได้ง่ายขึ้น เป็นส่วนที่คอยส่งเสริมให้เกิดกำลังใจ แต่อย่างไรก็ตามต้องต้องผ่านการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน จึงจะทำให้คนพิการเหล่านั้นปรับตัวคืนสู่สังคมได้ สอดคล้องกับอรสา บุญโกสุม (2550) พบว่า การที่คนพิการทางสายตาได้รับความช่วยเหลือจากเครือข่ายทางสังคม ทำให้พวกเขาได้พัฒนาศักยภาพ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านอารมณ์จิตใจ และการดำเนินชีวิตประจำวัน

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ ถึงแม้ว่าคนพิการจะพยายามสร้างแรงผลักดันออกจากการเป็นคนพิการติดบ้าน และได้รับการสนับสนุนทางสังคมแล้วก็ตาม ถ้าไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ถูกต้อง การที่จะทำให้นักพิการกลับกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าดั้งเดิมนั้นก็ทำได้ เนื่องจากการฟื้นฟูสมรรถภาพ เป็นปัจจัยที่สร้างศักยภาพให้กับคนพิการที่สูญเสียอวัยวะจากร่างกาย ให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตได้ใกล้เคียงกับคนปกติ สอดคล้องกับรวมพร ถาวรอนุกุลกิจ (2538) พบว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการมีความสำคัญและจำเป็นมาก

เพราะเป็นวิธีการที่จะพัฒนาความสามารถของเด็กเพื่อประโยชน์ในการทำงานและการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

4. การเห็นคุณค่าในตนเอง มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ เพราะคนพิการที่เห็นคุณค่าในตนเองแล้ว จะส่งผลให้จิตใจของคนพิการเข้มแข็งมากขึ้น ก่อให้เกิดความมั่นใจ เกิดความยอมรับนับถือตนเอง มองเห็นว่าตนเองมีศักยภาพที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้กับสังคมได้ สอดคล้องกับ วิจิตร แก้วเครือวัลย์ (2544) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การช่วยเหลือตนเอง และการประกอบอาชีพ

5. การพึ่งพาตนเอง มีผลทางตรงต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ เพราะเมื่อคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความกล้าต่อสู้ ยืนหยัด ต่ออุปสรรคต่างๆ นั้น ย่อมทำให้คนพิการคนนั้นเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ถ้าผลักดันตนเองก้าวพ้นจากคนป่วยเป็นคนที่สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคม สอดคล้องกับ มลพรรณ พันพึ้ง (2553) พบว่า การให้ความหมายความพิการของคนพิการเองในเชิงบวก เป็นจุดพลิกผันที่ส่งผลให้เกิดการเสริมพลังอำนาจจากภายในตนเอง และนำไปสู่พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะทำให้คนพิการลุกขึ้นมาดำรงชีวิตอิสระได้ด้วยตนเอง ถึงได้ว่าเป็นการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของตัวบุคคล สร้างให้คนพิการเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง

6. แนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลจากอุบัติเหตุ ตามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ สามารถอภิปรายผล ดังนี้

6.1 อัตมโนทัศน์ การที่คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลจากอุบัติเหตุ จะเกิดการปรับตัวได้ ควรยอมรับสภาพร่างกายของตนเองให้ได้ ต้องไม่

สนใจสายตาของผู้ที่ดูถูกเหยียดหยาม สอดคล้องกับ วรณดี ปัญญาวรณศิริ (2551) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ คือ การเข้าใจสภาพความพิการ ซึ่งคนพิการควรตระหนักถึงความพิการของตนเอง การรู้จักดูแลสุขภาพของตนเองไม่ให้ความพิการมีสภาพรุนแรงขึ้น

6.2 การสนับสนุนทางสังคม เริ่มจากครอบครัว เป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด แต่เป็นชุมก้ำลิ่งที่สำคัญในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่คนพิการให้เกิดการปรับตัว ถ้าก้าวออกสู่สังคม สอดคล้องกับ วรณดี ปัญญาวรณศิริ (2551) พบว่า ความเข้าใจของครอบครัว การให้ช่วยเหลือและการสนับสนุนจากครอบครัว เป็นการสร้างกำลังใจให้แก่คนพิการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ต่อจากนั้นคนภายในสังคมสามารถช่วยเหลือให้คนพิการสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ โดยการส่งเสริมเจตคติที่ดี ไม่ดูถูกเหยียดหยามคนพิการ สังคมควรมีตัวอย่างที่ดี และแสดงให้เห็นถึงโอกาสในการประสบความสำเร็จในชีวิต รวมถึงลดพฤติกรรมเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ โดยการเปิดโอกาสและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ สอดคล้องกับ Luckner และ Stewart (2003) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้คนพิการประสบความสำเร็จในสังคม เกิดจากการได้เข้าร่วมกิจกรรมกับคนปกติ ทำให้คนพิการเกิดการเรียนรู้ได้เพิ่มขึ้น และกาญจนา อนันต์ชัยพัชฌา (2552) พบว่า ความสำเร็จของครูพิการในช่วงวัยทำงาน ได้รับโอกาสที่ดีจากผู้บริหาร มอบหมายงานตามความถนัดและตามความสามารถ มีการพัฒนาความรู้ โดยได้รับการอบรมและสัมมนาเป็นประจำ ส่วนหน่วยงานภาครัฐช่วยส่งเสริมได้ โดยการเพิ่มการประสานงานระหว่างหน่วยงานให้มากขึ้น ส่งเสริมให้มีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน นโยบายการส่งเสริมคนพิการ ต้องเป็นนโยบายต่อเนื่องมีแนวคิดเชิงรุก (Proactive) ลดข้อระเบียบต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากในการติดต่อระหว่างคนพิการกับหน่วยงานต่างๆ รวมถึงให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับคนพิการอย่าง

ทั่วถึง เนื่องจากข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคนพิการ สอดคล้องกับรวมพร ดาวอรอนุกุลกิจ (2538) เสนอแนะว่า ควรมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระบบเครือข่ายองค์กร ให้เกิดการสนับสนุนการพัฒนาคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ วรรณดี ปัญญวรณศิริ (2551) พบว่า กฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ รวมถึงพระราชบัญญัติการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานที่คนพิการพึงมีพึงได้ ยังมีบางฉบับหรือนโยบายบางอย่าง ยังไม่ให้ความสำคัญกับคนพิการ และสุกัญญา วิบูลย์พานิช (2537) พบว่า ถ้าคนพิการได้รับการสนับสนุนในด้านข่าวสาร และคำแนะนำต่าง ๆ จะทำให้คนพิการทราบแนวทางในการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสมกับสุขภาพร่างกาย ทราบแนวทางในการประกอบอาชีพ มีกำลังใจ มีความมั่นใจ กล้าที่จะต่อสู้หรือเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ

6.3 การฟื้นฟูสมรรถภาพ ควรเริ่มจากการปรับปรุงแก้ไขสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อ คนพิการมากที่สุด มีขบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องให้ครอบคลุมทุกด้าน รวมถึงเรื่องกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพ ควรมีการตรวจสอบว่าเมื่อกู้เงินไปประกอบอาชีพอิสระแล้ว สามารถประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง และมีความยั่งยืนหรือไม่ อาจมีการเข้าไปแนะนำการเป็นผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของอาชีพอิสระของคนพิการต่อไป จะส่งผลให้ คนพิการเกิดรายได้ในการเลี้ยงครอบครัว ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในศักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับชนินฐา เทวินทรภักดี (2540) พบว่า คนพิการมักไม่ได้รับความสะดวกในการคมนาคม เช่น ขาดความสะดวกในการขึ้นลงรถประจำทาง ไม่มีทางลาด ไม่มีที่จอดรถสำหรับคนพิการ ตลอดจนขาดบริการสาธารณะต่างๆ เช่น โทรศัพท์สาธารณะ ห้องน้ำสำหรับคนพิการ สโมสร ศูนย์กีฬาและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีปัญหาเรื่องอุบัติเหตุจากผู้ไร้รถใช้ถนน ขาดความระมัดระวัง ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของคนพิการ ทำให้คนพิการประสบปัญหาความยากลำบากในการดำเนินชีวิตประจำวัน Talf (1985) พบว่า ถ้าคนพิการ

ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพให้กลับมามีความสามารถในการทำงาน หรือทำกิจกรรมต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพแล้ว เขาก็จะกลับเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น และจตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร และกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล (2550) พบว่า โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระของ คนพิการ เป็นโครงการที่ทำให้คนพิการมีศักยภาพในการประกอบอาชีพอิสระ และเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัว ทำให้คนพิการเกิดความภาคภูมิใจที่ได้ใช้ศักยภาพของตนเองให้เกิดประโยชน์อีกด้วย

6.4 การเห็นคุณค่าในตนเอง เริ่มจากตัวคนพิการต้องมีความคิดเชิงบวก เป็นคนมองโลกในแง่ดี ต้องพยายามแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำความรู้ไปใช้ทำงาน มีการรวมกลุ่มคนพิการ เพื่อให้เกิดองค์กรของคนพิการที่มีธรรมาภิบาล สอดคล้องกับ Luckner and Stewart (2003) พบว่า การเป็นผู้มองโลกในแง่ดี ก่อให้เกิดเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ก็ จะส่งผลให้ คนพิการทางหูประสบความสำเร็จได้ และกมลพรรณ พันพึ้ง (2553) พบว่า อัตลักษณ์กลุ่มจะส่งเสริมการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์เชิงบวกของตัวบุคคล และการเชื่อมโยงบุคคลเข้าสู่กิจกรรมทางสังคม จะสร้างให้คนพิการเกิดวิคิด การเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถนำไปสู่การเพิ่มระดับศักยภาพ

6.5 การพึ่งพาตนเอง ต้องเกิดจากความ ต้องการของคนพิการที่ต้องการออกจากกรอเก็บตัวอยู่ในบ้าน มาแสดงพลังให้สังคมเห็นว่า คนพิการสามารถทำสิ่งต่างๆได้เช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป สอดคล้องกับชวพล ลิตติพานิช (2548) พบว่า คนพิการที่มีกำลังใจ กำลังใจ จะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้คนพิการมีใจที่เข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือตนเองและคนรอบข้างได้ ส่งผลให้การปรับตัวเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ตัวคนพิการ ต้องมีใจที่กล้ายืนหยัด รู้จักการช่วยตัวเองในกิจวัตรประจำวัน ไม่ซ้ำเติมความพิการของตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ

2. ครอบครัวคนพิการ ควรเปิดโอกาสให้คนพิการได้ออกสู่สังคมภายนอก ฝึกให้คนพิการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้เอง และปรับสภาพแวดล้อมในบ้านให้เหมาะกับคนพิการ เพื่อให้คนพิการสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง

3. สังคมทั่วไป เริ่มจากสื่อสารมวลชน จัดรายการที่กระตุ้นให้คนพิการเกิดความหวังและความฝัน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้คนพิการก้าวพ้นจากวังวนแห่งการเก็บตัว และองค์กรคนพิการต่างๆ ควรมีการจัดโครงการเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการและครอบครัวของคนพิการ ได้พูดคุยกันอย่างลุ่มลึก เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

4. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ควรจัดกายอุปกรณ์ที่เหมาะสมและใช้งานได้จริงให้กับคนพิการ ควรมีการส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการรุนแรง กระจายการรักษาพยาบาลให้ทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ ส่งเสริมความรู้และติดตามการกู้เงินกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเพื่อประกอบอาชีพอิสระ ให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน

5. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายด้านสวัสดิการคนพิการให้สอดคล้องกับการปฏิบัติที่มุ่งเน้นการฟื้นฟู

สมรรถภาพคนพิการ เช่น การบังคับให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ต่างๆ จัดให้มีตัวกลางประสานงานระหว่างคนพิการกับสถานประกอบการ ส่งเสริมเรื่องการคมนาคมขนส่งให้คนพิการสามารถเข้าถึงได้ และจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพคนพิการให้ได้รับรู้และเข้าถึงสิทธิอันพึงมีพึงได้จากหน่วยงานรัฐบาลที่กำหนดให้ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ยังมีปัจจัยอีกหลายชนิดที่อาจมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทางเคลื่อนไหวได้ เช่น เพศ เศรษฐฐานะ ระยะเวลาในการพิการ และอื่นๆ ควรมานำมาทดสอบว่า ปัจจัยใดที่มีผลต่อการปรับตัวของคนพิการทางเคลื่อนไหวมากน้อยเพียงใด

2. ควรมีการถอดองค์ความรู้ของการปรับตัวของคนพิการทางเคลื่อนไหวที่เป็นต้นแบบ เพื่อนำความรู้ฝังลึกในตัวของคนพิการต้นแบบ มาปรับใช้เป็นตัวแบบให้กับคนพิการทางเคลื่อนไหวคนอื่นๆต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ พันพื้ง. (2553). *อัตลักษณ์ การเสริมพลังอำนาจ และการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง: การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารสังคม, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ขนิษฐา เทวินทรภักดี. (2539). *การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ: ทางสู่ความสุขความสำเร็จของคนพิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
- จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร และกิติพัฒน์ นนทปัทมเดกุล. (2550). *สวัสดิการพื้นฐาน: รากฐานความเป็นธรรมทางรายได้ของกลุ่มคนด้อยโอกาส*. กรุงเทพฯ: สถาบันปริกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- ชวพล ลิตติพานิช. (2548). *การปรับตัวในการทำงานของบัณฑิตที่มีความพิการทางการได้ยินที่จบการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาอนุหนวกศึกษา รุ่นที่ 1 ปีการศึกษา 2546 วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสมรล สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ภาณุพงศ์ อนันต์ชัยพัฒนา. (2552). *การวิเคราะห์เส้นทางแห่งความสำเร็จของครูพิการ: พหุกรณีศึกษา*. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิจัยการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รวมพร ถาวรอนุกุลกิจ. (2538). *แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณดี ปัญญวรรณศิริ. (2551). *การศึกษาแนวความคิดการดำเนินชีวิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิจิตร แก้วเครือวัลย์. (2544). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ: ศึกษากรณีคนพิการทางร่างกายในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2556). *ข้อมูลประชากรในประเทศไทย*. วันที่ค้นข้อมูล 3 สิงหาคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr-th/population_thai.html.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2556). *ข้อมูลคนพิการ: จำนวนคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ ตั้งแต่ พ.ศ. 2537 – 2555*. วันที่ค้นข้อมูล 15 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก <http://www.nep.go.th/index.php?mod=tmpstat>.
- สุกัญญา วิบูลย์พานิช (2537). *อ้อมโนทัศน์และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ*. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวิทย์ วิบูลผลประเสริฐ และคณะ. (2540). *ระบบบริการทางการแพทย์เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ*. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. ม.ป.ท.
- อรสา นุพโกสม. (2550). *ประเภทเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคมในการพัฒนาศักยภาพคนพิการทางสายตา: กรณีศึกษา ณ มูลนิธิคอลฟีลท์ เพื่อคนตาบอด*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมสงเคราะห์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (3rd ed.). New York: Harper and Row.
- Luckner, J. L., & Stewart, J. (2003). Self-Assessments and other perceptions of successful adult who are deaf: An initial investigation: *American Annals of the deaf*, 14(4), 243-250.
- Takamine, Y. (2003). *Disability issues in East Asia: Review and way for ward*, Washington, D.C.: World Bank.
- Talf, L. B. (1985, October). Self-esteem in later life: A nursing perspective. *Advance in nursing science*, 8(1985), 77-84.
- Wylie, R. C. (1961). *The self concept*. Lincoln: University of Nebraska.